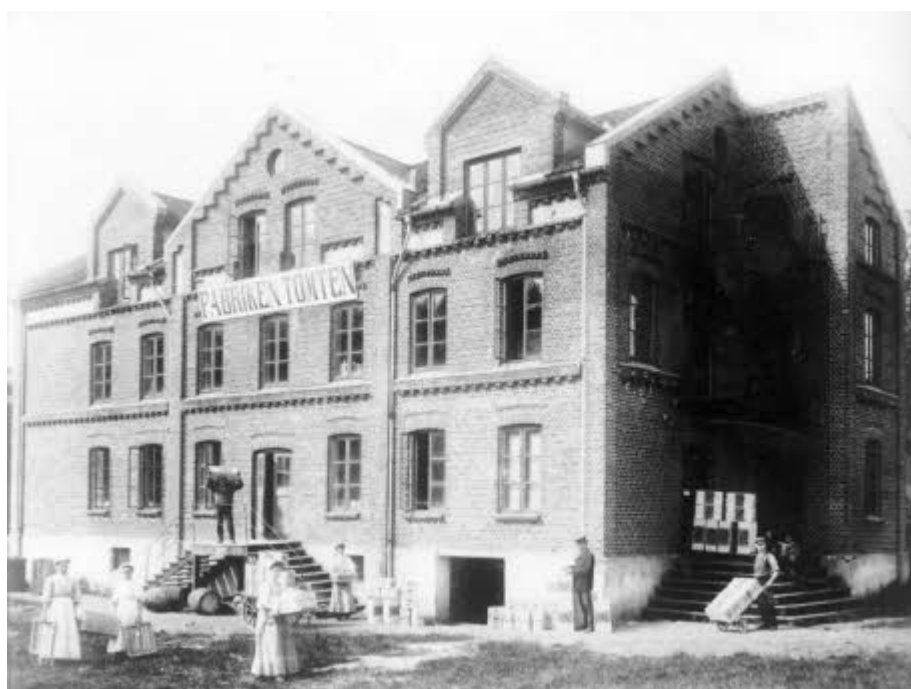

Juni - Tomten fabrikker

I anledning tiårsjubileet for Sandvika som by vil Månedens kulturminner 2013 fokusere på kulturminner i Bærums hovedstad. Noen kulturminner i Sandvika har vært presentert i "Månedens kulturminne" tidligere, og kan søkes opp i kommunens nettsider.

Industriveien 20 i Sandvika var en gang kjent som Tomten fabrikker. Det var en av landets mest kjente merkevarer, der det ble produsert alt fra næringsmidler til vaskepulver.

Tomten Fabrikker ble etablert av Alex Lagermann i 1897 i Jønkøbing i Sverige. Fra 1907 hadde fabrikken en agent i Norge og i 1912 ble det satt i gang egen produksjon i Sandvika på tomten til Edvard Lillehagens Skifabrikk, den hadde brent ned året før.

I jubileumsskriftet til Tomten kan vi lese at fabrikken var en av de første i Norden som forsto betydningen av merkevare og markedsføring. Varenes navn og symboler ble hentet fra eventyr, så som Tomtebrygg, Tomtebluss, Tomteskur, Tomtevask, Heks pussemiddel og Troll såpe.

Før første verdenskrig produserte fabrikken mest næringsmidler som gløgg, bruspulver, sennep og puddingpulver. I mellomkrigstiden dominerte produksjonen av vaskemidler, og i 1930-årene hadde Tomteskur hele 70-80 % av det norske markedet.

I mesteparten av denne tiden hadde Barnengens Tekniske Fabrik enesalg for Tomten, som dermed ikke hadde noen egen salgsavdeling. Men i 1960 ble det igjen etablert en egen salgsavdeling for Tomten, og det ble satset på en rekke nye produkter rettet mot husholdningsmarkedet, så som saftkonsentratene Sapp og Quick-up og vaskemidler som BioTex - det første vaskemiddel med enzymer. Biotex ble en av Norges mest kjente

varemerker, den ble i 1960 og -70 årene profilert som selve campingvaske-middelet.

Da Barnengens fabrikk på Lysaker ble lagt ned i 1983 ble de tidligere samarbeids-partnerne kjøpt opp av Tomten. En rekke av Barnengens varemerker kom inn i Tomtens portefølje.

Tomten hadde aldri mer enn 15-20 arbeidere, men var likevel viktig for Sandvika i mellomkrigstiden. Bedriften ble nedlagt i 1990.

At salg og merkevarebygging viste seg å være en viktigere og varigere del av Tomten enn selve produksjonen så man etter at fabrikkene ble lagt ned i 1990. En av verdens største merkevareselskaper, Sara Lee, kjøpte Tomten AS. Sara Lee solgte senere Tomtegløgg og en rekke andre merker til Orkla Brands. Tomtegløgg produseres i dag av Gimsøy under Orkla Brands.

Kilder:

www.industrimuseum.no/tomten

Budstikkas store Asker og Bærum-Leksikon

Ingunn Stuvøy